



CLIFFORD CHANCE

ADVOCATEN, BELASTINGADVISEURS, SOLICITORS

Clifford Chance, het grootste advocatenkantoor van Europa en een van de grootste ter wereld, ontmoet graag gedreven en scherpzinnige juristen.

Wij zijn voortdurend op zoek naar jonge juristen met een snelle geest die hun toekomst zien in de internationale advocatuur en die gevoel hebben voor de dynamiek van het internationale zakenleven.

Het accent van onze praktijk ligt op ondernemingsrecht, bankrecht, belastingrecht, telecommunicatierecht, arbeidsrecht en procesrecht. Wij adviseren nationale en internationale ondernemingen.

Stagiairs krijgen een algemene opleiding tot Nederlands advocaat en komen in aanraking met alle rechtsgebieden die van belang zijn voor het bedrijfsleven. Na drie jaar kunnen advocaten zes maanden werken bij een van de buitenlandse kantoren van Clifford Chance.

Als ons kantoor je aanspreekt en je interesse hebt in een advocatenstage of studentenstage van twee maanden, stuur ons dan een korte brief met c.v. en cijferlijsten van universiteit en middelbare school.

AMSTERDAM
BANGKOK
BARCELONA
BRUSSELS
BUDAPEST
DUBAI
DUSSELDORF
FRANKFURT HANOI
HO CHI MINH CITY
HONG KONG
LONDON
MADRID
MOSCOW
NEW YORK
WASHINGTON
PARIS
PRAGUE
SHANGHAI
SINGAPORE
TOKYO
WARSAW
SAO PAOLO

ASSOCIATED OFFICES
MILAN
PADUA
ROME

CLIFFORD CHANCE

Apollolaan 171, 1077 AS Amsterdam, tel 020 5777 111, fax 020 5777 222

t.a.v. mr Ruth van Andel, ruth.vanandel@cliffordchance.com, www.cliffordchance.com

THE LAW FIRM FOR THE NEW WORLD OF BUSINESS AND FINANCE

In de onlangs verschenen JFR almanak breekt Coen Westermann een lans voor het heropenen van de discussie over het al dan niet invoeren van de doodstraf. In dat artikel vraagt hij zich af waarom er in Nederland onder juristen zo'n taboe op dit onderwerp rust. Dit artikel poogt een aantal antwoorden te geven op de vraag waarom de doodstraf niet als een optie wordt gezien voor de Nederlandse strafrechtspleging. Een duidelijke mening zal hierbij niet geschuwd worden, de lezer zij gewaarschuwd.

De doodstraf : wereldwijd afschaffen

Waarom herinvoering van de doodstraf een slechte zaak zou zijn

door Walter H.
van Holst

In zijn artikel signaleert Coen Westermann terecht dat zelfs maar discussiëren over dit onderwerp als politiek incorrect wordt beschouwd. Terecht kun je je afvragen waarom de discussie bij voorbaat wordt uitgesloten. Daarbij voert hij als argument aan dat bij enquêtes blijkt dat grote delen van de bevolking achter herinvoering van de doodstraf zouden staan. Hoewel er doorgaans veel af te dingen valt op dergelijke opinieonderzoeken geven dergelijke resultaten aan dat het niet voor iedereen vanzelfsprekend is dat wij geen doodstraf kennen. Het tweede argument dat aangevoerd wordt is dat ongeveer de helft van de wereldbevolking in landen leeft waar de doodstraf nog steeds uitgevoerd wordt en dat de doodstraf niet zozeer de uitzondering is, maar het niet hebben van de doodstraf. Op deze argumentatie volgt een pleidooi ten voordele van herinvoering van de doodstraf voor uitzonderlijke misdadigers zoals seriemoordenaars en extreme zedendelinquenten zoals Marc Dutroux. De doodstraf zou in dit soort extreme gevallen opgelegd moeten worden door een nog in het leven te roepen internationaal hoogerechtshof. Hiermee zou in een klap wereldwijd de doodstraf aan banden gelegd worden terwijl er tegelijkertijd voldaan wordt aan de behoefte aan uitzonderlijke straffen voor uitzonderlijke gevallen.

Het moet worden opgemerkt dat het van een zekere moed getuigt om een lans te breken voor een zo weinig salonfähig onderwerp als de doodstraf. Het verdient waardering dat er van tijd tot tijd kritische kanttekeningen worden gezet bij ons rechtsstelsel. Wat niet wegneemt dat de verplichting om een en ander goed te beargumenteren blijft bestaan. Ik zal aangeven waarom de door Westermann gehanteerde argumenten onvoldoende aan deze verplichting voldoen. Tot slot zal ik kort ingaan op zijn voorstel om een speciaal internationaal hoogerechtshof in het leven roepen voor het opleggen van de doodstraf.

Internationale acceptatie

Als eerste noemt Westermann het feit dat slechts tweeëntwintig

landen de doodstraf daadwerkelijk hebben afgeschaft. Alleen al daarom kan worden gesteld dat het niet zo vanzelfsprekend is om de doodstraf niet in het strafrecht te hebben. De wereldwijde statistieken geven aan dat er jaarlijks ongeveer 3.500 executies plaatsvinden, waarvan er ongeveer 2.700 per jaar alleen al in China. Het enige land dat de doodstraf kent en daadwerkelijk uitvoert terwijl er sprake is van een democratische rechtsstaat als de onze zijn de Verenigde Staten. Landen als China, Saoedi-Arabië en Irak zijn niet echt de landen waar we ons aan zouden willen spiegelen qua rechtsstelsel. Omdat iedere vergelijking met dergelijke landen mank gaat zou ik mij in de verdere discussie willen beperken tot de Verenigde Staten. In dat land kennen 38 staten de doodstraf, daarnaast zijn er een aantal federale misdrijven waarop de doodstraf staat. Om de gesuggereerde internationale acceptatie in een perspectief te plaatsen: in 1997 vonden er in de Verenigde Staten 74 executies plaats. Een aantal wat in vergelijking met bijvoorbeeld China marginaal is. Als we ons beperken tot democratische rechtsstaten die de doodstraf daadwerkelijk uitvoeren kan er nauwelijks gesproken worden van 'internationale acceptatie'. Het feit dat er nog zoveel landen de doodstraf kennen en uitvoeren zegt meer over de beperkte populariteit van de democratische rechtsstaat buiten het Westen dan over de acceptatie van de doodstraf.

Maatschappelijk draagvlak voor de doodstraf

Een ander gehanteerd argument voor herinvoering van de doodstraf is dat van het aanwezige maatschappelijke draagvlak. Regelmatig blijkt uit opinieonderzoeken dat grote delen van de bevolking achter herinvoering van de doodstraf zouden staan. Nederland wordt niet per referendum geregeerd en opinieonderzoeken zijn verraderlijk. Wat geen reden is om dit argument zonder meer van tafel te vegen. Kennelijk is een significante groep mensen in de samenleving van mening dat de doodstraf recht doet aan hun rechtsgevoel en een effectieve straf op zou leveren. Voldoende reden om in te gaan op deze aspecten van de doodstraf.

Daadwerkelijk bestraffing heeft drie functies in het strafrecht:

- genoegdoening voor het slachtoffer
- afschrikking van potentiële daders
- de dader voorbereiden op zijn of haar terugkeer in de samenleving

De doodstraf is ontegenzeggelijk een straf die genoegdoening voor het slachtoffer in zijn meest extreme vorm oplevert. De vraag rijst echter of het oog om oog, tand om tand karakter van de strafoplegging niet doorschiet op bij toepassing van de doodstraf. Het is ondenkbaar dat een verkrachter verkracht zou worden als straf (hoewel in sommige staten van de VS ook verkrachters de doodstraf opgelegd krijgen). Vergelding in dezelfde mate als de zwaarte van het delict is iets wat we sinds de middeleeuwen achter ons gelaten hebben. Een van de inherente waarden van het recht is dat individuen altijd gedacht worden in een netwerk van relaties met anderen. Op het moment dat de doodstraf werkelijkheid wordt, worden alle relaties afgesneden. Alleen al hierom druipt de doodstraf in tegen elementaire waarden die het strafrecht zoals wij dat kennen in de Westerse wereld in zich herbergt. Doodstraf maakt het strafrecht tot een puur pragmatisch middel om de maatschappij te zuiveren van ongewenste individuen. Hoe aantrekkelijk de gedachte om een Marc Dutroux de kogel te geven ook is, daarmee dalen we af naar hetzelfde barbaarse niveau als dat van hem en zijn mededaders. De gedachte dat de zwaarste misdrijven de zwaarste straf verdienen is niet meer dan logisch, maar daaruit hoeft nog niet voort te vloeien dat de straf net zo ernstig is als het misdrijf.

Wat de afschrikking van potentiële daders aangaat, een vervulling van deze functie door de doodstraf is op zijn minst omstreden. Als we kijken naar de situatie in de Verenigde Staten is er geen enkele aanwijzing dat de doodstraf een afschrikkende werking heeft. Staten met doodstraf hebben een bijna twee keer zo hoog aantal moorden per 100.000 inwoners dan staten zonder de doodstraf. Dat hoeft niet noodzakelijkerwijze een causale relatie aan te geven, ware het niet dat ondanks een periode tussen 1970 en 1980 waarin vrijwel geen executies plaatsvonden het aantal moorden per 1000.000 inwoners in de Verenigde Staten vrijwel constant bleef. Er zijn een aantal mogelijke verklaringen voor dit verschijnsel. De belangrijkste is dat de meeste moorden in een opwelling plaatsvinden. De bekende echtelijke twist die uit de hand loopt met in de Amerikaanse situatie ook nog eens vaak een vuurwapen voorhanden, om maar eens een voorbeeld te noemen. Een andere, eveneens psychologische, is dat de dader in het geval van een moord met voorbedachte rade bij de voorbereiding er vanuit gaat dat hij of zij niet gearresteerd zal worden.

Over de voorbereiding op een terugkeer naar de samenleving kunnen we kort zijn in het geval van de doodstraf. Deze ontbreekt. Juist de onomkeerbaarheid van de doodstraf onderstreept de gebrekigheid hiervan. Ze laat namelijk geen ruimte voor fou-

ten in de vervolging. De waarheidsvinding tijdens een strafproces blijft mensenwerk en zal derhalve nooit foutloos plaatsvinden. In de Verenigde Staten zijn er sinds 1900 ongeveer vier mensen per jaar veroordeeld wegens moord terwijl zij onschuldig waren. Gelukkig wordt slechts in een klein deel van alle moordzaken de doodstraf uitgesproken, maar er zijn meerdere gevallen bekend waarbij onschuldigen geëxecuteerd zijn. En als het er toch om gaat om de samenleving voorgoed te beschermen tegen vooralsnog onverbeterbare individuen is daadwerkelijk levenslange gevangenisstraf minstens zo'n interessante optie. Om een voorbeeld te noemen: de Amerikaanse staat Florida geeft ongeveer 3,2 miljoen dollar uit aan elke executie, terwijl de kosten van een levenslange gevangenisstraf ongeveer een zesde van dit bedrag zouden bedragen. De hoge kosten worden vooral veroorzaakt door de extra processuele vereisten die voor de doodstraf gelden, maar nog steeds geen waterdichte garantie voor een foutloze strafrechtspleging bieden.

Een internationaal strafhof

Westermann stelt voor een internationaal strafhof voor het opleggen van de doodstraf in het leven te roepen. Gezien de extreme gevallen waarbij volgens hem de doodstraf op zijn plaats zou zijn, zou dat geen al te druk bezet hof worden. Wat meteen de vraag doet rijzen of gevallen als Marc Dutroux en Charles Manson niet te zeldzaam zijn om een dergelijke constructie te rechtvaardigen. Maar nog interessanter is de vraag hoe er internationale overeenstemming te bereiken valt over wat deze straf zou rechtvaardigen. In Nederland wordt et bezit van hoeveelheden heroïne toegestaan waarvoor in Singapore de strop zou wachten. De achilleshiel is uiteindelijk toch het probleem dat de meeste landen dit als het opgeven van een essentieel deel van hun soevereiniteit zouden zien. Gegeven de discussies rond de politieke integratie van de Europese Unie, met participanten die cultureel en rechtshistorisch een sterke verbondenheid hebben, is het bijna naïef om te veronderstellen dat dit voor een deel van het strafrecht op een wereldwijde schaal zou kunnen plaatsvinden. Het is nog niet eens op Europese schaal gelukt, laten we dan niet dagdromen over de rest van de wereld, hoe fraai de gedachte ook moge zijn.

Concluderend kunnen we dan ook stellen dat we beter af zijn met een wereldwijde afschaffing van de doodstraf dan met een herinvoering ervan. <

Literatuur

- Capital Punishment 1997, Bureau of Justice Statistics Bulletin, December 1998, <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/>*
The Case Against the Death Penalty, American Civil Liberties Union, http://www.aclu.org/library/case_against_death.html
Inleiding tot de studie van het Nederlandse Strafrecht, Remmelink, Mr. J. (1994), 970 p.
De Doodstraf, wereldwijd afschaffen of herinvoeren, Westermann, C., in: Almanak der Juridische Faculteitsvereniging Rotterdam, 1999.

“Met de advocatuur gooi je niets weg”

Op 23 maart j.l. waren wij te gast bij het advocatenkantoor Houthoff aan het Weena. Het kleinere grote kantoor was dit keer aan de beurt voor een diepgaand interview. Wij werden ontvangen door de advocaat en tevens partner in de maatschap Peter J.R. Habraken. Tijdens een lunch mochten wij onze vragen afvuren op drie advocaten, mr. Peter J.R. Habraken, mr. Edward S. de Bock en mw. mr. Anneloes Groen.

Door Samira Benali en Ayse Barth

Het kantoor

Houthoff is tot stand gekomen door een fusie van een aantal Amsterdamse kantoren in 1970. De verschillende kantoren bestonden reeds lange tijd en één daarvan gaat zelfs terug tot 1815. Houthoff was één van de eerste Amsterdamse kantoren, die door een fusie tot stand kwam. Toen ze een nieuwe naam moesten kiezen voor het kantoor, kozen ze voor Houthoff, omdat hij de jongste compagnon was. Sindsdien is het kantoor gestaag gegroeid. Het kantoor in Amsterdam telt ongeveer 110 advocaten en Rotterdam ongeveer 60 advocaten.

Het kantoor bestaat dus uit twee kantoren, één gevestigd in Amsterdam en één in Rotterdam?

Je moet het eigenlijk anders zeggen. Houthoff is een kantoor met vestigingen in Amsterdam, Rotterdam en Brussel. Sinds kort hebben we met onze internationale partners in Duitsland, Wessing, in België, Liedekerke Wolters Waelbroeck & Kirkpatrick, en in Frankrijk, Siméon, een 'joint venture' kantoor in Brussel, dat zich uitsluitend bezig houdt met mededingingsrecht en Europees recht. Het kantoor in Brussel wordt dus gevormd door mensen van verschillende deelnemende kantoren en is tevens ook het grootste continentale EU- en mededingingsrecht kantoor.

Hoe is de praktijk van Houthoff?

Wij zijn een full-service kantoor en in principe doen wij alles. Maar er zijn gebieden die wij niet behandelen. Wij doen niet of nauwelijks vreemdelingenrecht, strafrecht en familierecht. Het is wel zo, dat sommige zaken die wij doen, strafrechtelijke kanten hebben, omdat er in een zaak bijvoorbeeld sprake kan zijn van een aanrijding of brandstichting. Dit soort zaken wordt dan wel behandeld, maar dat zijn dan ook hele specifieke zaken. Wij hebben dus geen advocaten in dienst die gespecialiseerd zijn in het strafrecht of vreemdelingenrecht.

In welke secties is Houthoff verdeeld?

Houthoff kent onder andere de secties ondernemingsrecht, aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht, bouw- en vastgoedrecht, arbeids- en pensioenrecht, intellectuele en industriële eigendom, IT, mededinging, telecom en Europees recht, handel en transport. De sectie ondernemingsrecht is de grootste sectie en nog verder onderverdeeld in sub secties. Het kantoor in Rotterdam was aanvankelijk een klein kantoor gespecialiseerd in aansprakelijkheidsrecht. In de loop der jaren zijn er verschillende disciplines aan toegevoegd. Zo'n sectieindeling lijkt op het eerste gezicht heel erg statisch, maar niets is minder waar. Naarmate een sectie groeit zal een bepaald rechtsgebied

steeds een meer zelfstandige rol gaan spelen en op een gegeven moment zal wellicht een aparte sectie ontstaan. De groei wordt veroorzaakt door vraag uit de markt en interesse van advocaten voor een rechtsgebied.

Nu heeft ieder zichzelf respecterend kantoor - vaak binnen de sectie Europees recht - advocaten, die zich uitsluitend bezig houden met telecom. Dat was tien jaar geleden nog niet zo. Een goed kantoor speelt ook in op nieuwe ontwikkelingen. De totstandkoming van de sectie beursrecht of bank- en effectenrecht is daar ook een voorbeeld van.

Waarin onderscheidt Houthoff zich van andere kantoren?

Eén van de dingen waarin Houthoff zich onderscheidt, is dat Houthoff wel groot is maar nog niet de grootste. Bij ons is er in vergelijking met andere kantoren zoals Nauta Dutilh, Loef Claeyss Verbeke en Trenité van Doorne veel ruimte voor groei. Zowel in aantal 'free earners' als in rechtsgebieden. Dat blijkt wel uit onze groei hier in Rotterdam. In zes / zeven jaar tijd zijn wij vijf / zes keer zo groter geworden. Houthoff is dus nog erg in ontwikkeling. Daarnaast is Houthoff van huis uit een informeel kantoor. De organisatie is weinig hiërarchisch en iedereen gaat op een ontspannen manier met elkaar om. "Ellebogmentaliteit" bestaat niet binnen Houthoff. Aan de andere kant is Houthoff groot genoeg, om daar weer voordelen van te hebben. Dit zijn belangrijke zaken als kwaliteit, goede opleiding, specialisatie, een goede bibliotheek, goede ondersteuning, een goed wetenschappelijk bureau en een goede automatisering. Houthoff verenigt dus het beste van twee werelden.

Geeft Houthoff ook interne scholingen aan medewerkers?

Er wordt vrij veel aan interne scholingen gedaan op allerlei manieren. Je hebt de verplichte beroepsopleiding voor de advocatuur. De